

Seminariepass 1h

*Efter Barnförhöret – stöd till barnet under
utredningsprocessen*

Barnets upplevelse i fokus

Sara Quarles van Ufford

School of Health and Welfare, Dalarna University

SE-791 88 Falun

www.du.se

sqv@du.se

Socialtjänstens handläggning av anmälningar om fysiskt våld och sexuella övergrepp mot barn av föräldrar och nära anhöriga

(291 anmälningar avseende 211 barn som hanterades inom 208 utredningar)

- Trots att barnen i drygt 60% av utredningarna förmedlade information om sin våldsutsatthet, avslutades över 70% av utredningarna utan insatser och endast drygt 8% ledde till insatser kopplade till våldet (Quarles van Ufford et al., 2022; Quarles van Ufford, 2023).
- Det var vanligt att uppgifterna om våld försvann eller förminskades under utredningsprocessen, och att tillräcklig hänsyn inte togs till att barn behöver adekvata resurser för att kunna vara delaktig och medverka i utredningar och insatser (Quarles van Ufford, 2023; Quarles van Ufford et al., 2024a, 2024b).
- Socialtjänsten bedömningar av barnens våldsutsatthet stod dock i skarp kontrast till vad barnens röster i socialtjänstens aktmaterial förmedlade (Quarles van Ufford et al., 2024b).

How can you help me? Children's voices on violence in child welfare files: A thematic analysis (Quarles van Ufford et al., 2024b)

Studie som analyserar barns röster om våld i socialtjänstens aktmaterial, baserad på 125 utredningar avseende 120 barn där barnet lämnat uppgifter om våldsutsatthet.

Ur barnens information, som analyserades kvalitativt med tematisk analysmetod, identifierades sex teman:

1. Acts of violence and their characteristics
2. Emotions associated with violence
3. Context and conceptualized causes of violence
4. Challenges in disclosing violence
5. Child agency and responses to violence
6. Dynamics of child abuse

Dessa teman utgjorde aspekter av ett gemensamt övergripande tema: *Children's voices highlight violence as a specific problem characterized by power and control dynamics that significantly impact their lives*

Acts of violence and their characteristics

- Vanligast var att barnen rapporterade övergrepp från sin pappa eller mamma (men också från styvföräldrar, äldre syskon, mor- och farföräldrar etc.)
- De flesta barn uppgav att de blivit ”slagna” vilket kunde innebära både slag med öppen hand, knytnävar och slag med tillhyggen. Att bli ”slagen” användes också ofta som ett samlingsnamn för flera olika våldshandlingar, men även mindre allvarliga benämningar (som ”knuffa”) kunde innefatta allvarligt våld.
- Förutom slag, rapporterade barnen att de blev sparkade, stampade på, klämda över nacken eller strypta, att huvudet dunkades i väggen, att de blev hotade med kniv, bitna, brända med cigaretter eller vattenpipa, fick chili gnuggat i ansiktet eller munnen tvättad med tvål, blev duschade i iskallt vatten, fick armarna fasttejpades bakom ryggen, att de blev fasthålla, tagna i hårt så att de fick blåmärken, kastade, knuffade och skakade, dragna i håret, örat eller näsan, nypta, rivna och klösta. Flera barn beskrev också att de blivit inlåsta eller utelåsta.
- De flesta barn beskrev ett upprepat våld och många beskrev multipel utsatthet.

HÖGSKOLAN
DALARNA

Emotions associated with violence

- Barnens röster informerade om känslor förknippade med våldet—mest framträdande var rädsla och ledsnad—men många beskrev också den fysiska smärtan och skador som följde på våldet.
- Dessutom beskrevs känslor av att inte vara älskad, suicidtankar, självskadebeteende, panikattacker, depression, sömnsvårigheter och känslor av att inte kunna hantera och hata sina liv.
- Rädslan för att bli slagen igen var också närvarande i barnens berättelser och vissa beskrev att de inte vågade gå hem eller rymde hemifrån.
- Flera barn uttryckte uppgivenhet inför att våldet skulle kunna upphöra—vissa önskade att deras föräldrar skulle vara snällare, medan andra uttryckte att de inte ville vara med den våldsutövande föräldern.

Context and conceptualized causes of violence

- De flesta barn relaterade våldet till att föräldern blev arg.
- Många beskrev att föräldern blev arg för att de var *dumma/olydiga* (t.ex. inte lyssnade eller tjafsade med syskon), eller *gjorde "fel"* (t.ex. glömde att ta ut soporna, räknade ut mattetal fel, bet på naglarna, åt för långsamt), men även *konflikter och skilda uppfattningar* angavs som skäl till att föräldern blev arg och utövade våld.
- Vissa barn tog ansvar för våldet genom att anklaga sig själva och hänföra våldet till "när jag var dum och inte uppförde mig".
- Flera barn beskrev det oförutsägbara våldet—upplevelsen av att inte veta varför man plötsligt blev utsatt, exempelvis "det räcker att säga fel ord".
- Flera barn beskrev att våldet skedde när inte någon annan var närvarande, exempelvis "pappa stängde dörren så att ingen annan kunde se" eller "mamma slår när ingen annan ser... stänger dörren så att de andra inte märker något".

Challenges in disclosing violence

HÖGSKOLAN
DALARNA

- Barnens röster vittnade om svårigheterna att avslöja våld och många beskrev uttryckliga förbud mot att avslöja och hot för att förhindra avslöjande ("mamma har förbjudit mig att berätta" eller "pappa har sagt att han kommer att döda mig om familjen hamnar hos socialtjänsten igen").
- Förbud och hot var förknippade med rädsla för att avslöjandet kunde leda till negativa konsekvenser för barnet, som ökad våldsutsatthet och även fara för livet ("vi vill inte bli slagna ... han kommer att döda oss").
- Vissa barn uttryckte också rädsla för att avslöjandet kunde leda till negativa konsekvenser för föräldern (som fängelse), eller att motståndet att avslöja var förknippat med skam och emotionella bindningar, t.ex. uttryckte en flicka att anledningen till att hon tidigare inte anmält var att hon skämdes och att hennes mamma trots allt var hennes mamma.

Child agency and responses to violence

Barnens röster synliggjorde dem som aktiva subjekt som behövde förhålla sig till det våld som de utsattes för

- *dels genom att försöka hantera våldet på egen hand* (som att säga till föräldern att det inte var tillåtet att slå barn, hota att kontakta polisen, gömma sig, undvika att vara hemma, lämna hemmet, be skolan att inte kontakta föräldern)
- *dels genom att mer aktivt söka hjälp hos andra* (som skolpersonal, socialtjänst, polis, Socialstyrelsen och kvinnojour).

Barnen gav också feedback på den hjälp som de fick eller hoppats få, t.ex.:

”om du ska kunna hjälpa mig måste du komma till mitt hus och säga till min pappa att han inte får slå mig”, eller

”vi trodde att ni [socialtjänsten] skulle hjälpa oss, ni tror att vi ljuger, varför ringer ni inte ... trodde att ni skulle hjälpa barn som har det svårt”,

och en pojke uttryckte efter polisförhör att det varit en av de bästa dagarna i hans liv – som en slags upprättelse.

Dynamics of child abuse

Barnens röster informerade om våldsdynamiken:

- *Ojämlig maktbalans*—präglad av fysisk och psykisk dominans och känslomässigt beroende (t.ex. ”Mamma säger att [jag] är hennes barn, och att hon gör som hon vill ... [jag] kan ändå inte göra något åt det [våldet]”)—som förstärktes av att andra vuxna accepterade, ignorerade eller omformulerade våldet, och som reproducerades i interaktion med socialtjänsten (”känner att ingen lyssnar... [de] väljer att lita på det pappa säger”).
- *Utnyttjande av barnets känslor*, som involverade både rädsla och känslomässig bindning.
- *Döljande av våld* genom att våldet inte erkändes eller att barnet hotades eller förbjöds att avslöja våldet (sammanföll med att barn återtog övergreppsinformation).
- *Utveckling av olika strategier för att anpassa sig till närvaron av potentiellt våld* (som att inte bli arg hemma, inte tala högt utan bara viska, undvika att vara hemma eller låsta in sig på sitt rum).

Slutsatser och implikationer för praktiken

- Våld mot barn behöver uppmärksammas som ett specifikt problem präglat av makt och kontrolldynamik som påverkar barns hälsa och förmåga att hävda sina intressen.
- Barn behöver erkännas som både sårbara och kompetenta aktörer som behöver adekvata förutsättningar för att kunna delta i barnavårdsutredningen, vilket inkluderar skydd mot fortsatt våld (se Quarles van Ufford, 2023).
- Socialtjänsten behöver redan initialt lyssna på barnet, bekräfta barnets upplevelser och svara på barnets faktiska behov.
- Våldet behöver adresseras så att barnet ges möjlighet att berätta och sätta ord på sina erfarenheter.
- Om barnet återtar tidigare lämnade våldsuppgifter behöver det problematiseras i relation till våldsdynamikens hämmande effekter på barnets förmåga att hävda sina intressen, och det behöver övervägas om förutsättningarna för barnets deltagande kan förbättras (se Quarles van Ufford, 2023).

Referenser

Quarles van Ufford, S. (2023). The Protection Paradox: A study of children's rights to participation and protection against violence in Swedish Child Welfare Practice. *The International Journal of Children's Rights*, 31(3), 756-776.

Quarles van Ufford, S., Heimer, M., Schön, U. K., & Linell, H. (2022). The Swedish social services' police reporting and children's access to protection and support in child abuse cases: A quantitative content analysis. *Child Abuse & Neglect*, 133, 105828-105828.

Quarles van Ufford, S., Heimer, M., Schön, U., & Linell, H. (2024a). Discretion and strategies for investigating child abuse: Social workers' conceptions of child abuse investigations and police reporting. *The British Journal of Social Work*, 54(4), 1554-1573.

Quarles van Ufford, S., Schön, U., Heimer, M., & Linell, H. (2024b). How could you help me? Children's voices on violence in child welfare files: A thematic analysis. *Child Protection and Practice*, 3, 100076.